Wilko Stronks
Wilko Stronks is oprichter en CEO van Reeleezee

KREDIET-RAPPORTAGE NIEUWE STIJL

In 2004 startte de Nederlandse overheid het initiatief 'Standard Business Reporting' (SBR). Voornaamste doelstelling is het verlichten van de administratieve lasten voor ondernemers. SBR groeit in rap tempo uit tot een brede samenwerking tussen diverse marktpartijen – bankinstellingen, accountants, softwareleveranciers en de overheid. Ook de doelstelling is echter breder geworden. Een overzicht van de huidige stand van zaken.

tekst: Wilko Stronks

Het standaardiseren van rapportage-uitwisseling tussen partijen is niet een Nederlandse aangelegenheid, maar speelt zich af op wereldwijde schaal. De rol van de Nederlandse overheid beperkt zich tot het scheppen van de randvoorwaarden voor deze ontwikkeling. Expliciet stelt ze dat de markt de ontwikkeling moet oppakken. En dat gebeurt. Nadat overheidsinstanties als de Kamer van Koophandel en de Belastingdienst SBR hebben omarmd, haken nu ook de banken aan. Het traject van de kredietrapportage kan namelijk sterk worden gestroomlijnd. Alvorens hier nader op in te gaan eerst wat achtergrondinformatie.

Taxonomie

Steeds meer instanties automatiseren hun rapportages, waardoor er een wildgroei aan één-op-éénafspraken dreigt te ontstaan. Er is behoefte aan een centrale plaats waar de gezamenlijke afspraken liggen over het opstellen en versturen van gestandaardiseerde financiële rapportage. Alle partijen kunnen op die centrale plaats op internet de exacte definitie van de gegevenselementen, plus de rapporten, opvragen.

Dit woordenboek van begrippen, dat een gezamenlijke standaardtaal vormt waarin je kunt rapporteren, plus de beschrijving van de formulieren waarop je die woorden mag plaatsen, noemen we de taxonomie. Helemaal mooi wordt het als er software wordt ingezet, die dit hele proces automatiseert. Die software zet wat er door de ondernemer wordt aangeleverd, indien nodig, om in de algemene standaard, zodat die informatie aan de ontvangende kant automatisch kan worden verwerkt.

Om een breed draagvlak te krijgen, moet die taxonomie aan twee basiseisen voldoen:

- hij moet gebaseerd op een echte standaard, zodat iedereen het relatief eenvoudig kan ondersteunen. Hiervoor is gekozen voor de bestaande open standaardtaal voor het uitwisselen van financiële gegevens: XBRL (eXtensible Business Reporting Language).
- hij moet gezaghebbend zijn; betrokken partijen moeten zich er niet alleen aan kunnen, maar vooral aan willen verbinden.

Twee vliegen in één klap

Tussen instanties als de Kamer van Koophandel en de Belastingdienst is er geen onderlinge afstemming over wat ze opvragen. Iedere instantie vraagt bepaalde informatie – adresgegevens, namen, balans, winst- & verliesrekening, geboortedata – opnieuw op bij een aangever, en doet dat ook nog eens op zijn eigen manier. Wanneer je de in te vullen gegevens op alle formulieren die bij de KvK, de Belastingdienst en het CBS kunnen worden ingediend bij elkaar optelt, kom je op ruim 300.000 verschillende elementen.

Het automatiseren van deze papieren informatiestroom zou voornamelijk die enorme hoeveelheid variaties fixeren. Door nu de gedupliceerde elementen te ontdubbelen voor alle formulieren, houd je nog slechts ongeveer 4.000 elementen over. Met de uniforme beschrijving van die 4.000 elementen in die taxonomie, in combinatie met de gewenste formulieren, sla je twee vliegen in één klap. Er hoeven nog maar 4.000 gegevens te worden ingevuld in plaats van 300.000 en die informatie komt allemaal in een standaardtaal beschikbaar die door software op geautomatiseerde wijze kan worden geraadpleegd. Ieder formulier kan gestandaardiseerd worden ingevuld en is automatisch uitleesbaar door de instanties die ze moeten verwerken.

Terug naar de kredietrapportage. Bij een kredietaanvraag – en daarna doorgaans een keer per jaar – sturen bedrijven hun jaarcijfers in. De KvK's stellen aan kleine rechtspersonen beperkte eisen aan de te deponeren informatie, zoals een balans. Hoewel het voor die groep wettelijk niet verplicht is, stellen accountants vaak wel een jaarrekening samen. De variatie in vorm en inhoud van al die jaarcijfers is enorm. De banken nemen al die cijfers handmatig over in hun eigen ratingsysteem, terwijl ze er gelijktijdig veel wijzigingen in aanbrengen. Deze werkwijze is inefficiënt en foutgevoelig.

Wanneer de aanlevering van die jaarrekeningen volgens de standaardtaxonomie zou plaatsvinden, heeft dat twee grote voordelen: 1. de kosten van verwerking gaan spectaculair naar beneden en 2. de kwaliteit van de cijfers en daarmee van de besluitvorming gaat spectaculair omhoog. Goede bedrijven kunnen hun krediet eenvoudiger en sneller verstrekt krijgen en dankzij de toegenomen transparantie kan er tijdig worden ingegrepen wanneer het niet goed dreigt te gaan.

Kwaliteitstempel

Vanuit dit perspectief bezien is het niet verwonderlijk dat de drie grote banken – ABN Amro, Rabobank en ING – per 11 november jongstleden met staatssecretaris Heemskerk een convenant hebben gesloten over een breder gebruik van Standard Business Reporting (SBR) en de bijbehorende open standaard XBRL. Automatisering en de daaruit voortvloeiende kostenbesparing zijn uiteraard bijzonder welkom, maar het succes van dit hele verbetertraject valt of staat bij de juistheid van de cijfers.

'Op 11 november sloten staatssecretaris Heemskerk en de banken een convenant, waarmee SBR en de open standaard XBRL in een stroomversnelling zullen raken'

Nog altijd geldt de verklaring van de accountant als een kwaliteitstempel, maar wordt door velen niet langer als afdoende beschouwd, mede vanwege diverse boekhoudschandalen de afgelopen jaren. Bovendien bestaan er in Nederland twee jaarrekeningen: een fiscale voor de aangifte aan de Belastingdienst, en de commerciële die vaak aan banken wordt gepresenteerd. De grootste verschillen bestaan in de waarderingen. De fiscale variant streeft vaak ernaar zo weinig mogelijk belasting te hoeven betalen, terwijl de commerciële versie de winstcijfers juist zo rooskleurig mogelijk probeert weer te geven, om de bank gunstig te beïnvloeden voor het verkrijgen van een krediet. Intussen ontvangen banken het liefst dezelfde cijfers die ook aan de fiscus worden gestuurd. De kredietrapportage van de toekomst is daarom voor een groot deel gebaseerd op de verkorte winstaangifte – zie volgende alinea – plus specifieke informatie voor de bank.

Verkorte winstaangifte

De gewone winstaangifte of vennootschapsbelasting bestaat uit ongeveer 1600 elementen. Maar voor kleinere ondernemingen (minder dan 3 miljoen jaaromzet) zijn veel van de vragen niet van toepassing. Aangezien ruim 90 procent van ondernemend Nederland in die categorie valt, introduceerde de Belastingdienst recent de zogeheten verkorte winstaangifte (vWIA VPB), die nog maar uit ongeveer 400 elementen bestaat. Dat betekent een enorme

reductie in de uitgevraagde gegevens. Deze vWIA VPB moet op fiscale grondslag worden ingevuld. In de Wet samenval commerciële en fiscale jaarrekening is geregeld dat deze kleine rechtspersonen hun jaarrekeningen nu op fiscale grondslag mogen opstellen. Een commerciële jaarrekening is voor hen niet langer vereist.

Veel ondernemers vrezen dat vanwege lagere waarderingen van de activa hun eventuele kredietverstrekking door de bank gevaar loopt. Die angst is vooralsnog ongegrond, omdat de banken hebben aangegeven deze wijziging in de waarderingsgrondslagen te zullen meenemen in hun ratingsysteem. Het voordeel van deze aanpak voor de ondernemer en accountant is dat wanneer hun software voor de financiële administratie de gegevens voor de vWIA VPB automatisch in XBRL kan aanleveren, direct een groot deel van de kredietrapportage is ingevuld. Voor de banken hoeft dan alleen nog de resterende informatie te worden toegevoegd.

Meeliften

Naast de verkorte winstaangiften en bijbehorende fiscale grondslag stelt de Belastingdienst nog een derde eis aan het mogen indienen van een vWIA VPB. Het is publiek geheim dat de Belastingdienst over onvoldoende menskracht beschikt om alle vereiste controles achteraf uit te voeren. In de meeste gevallen is dat ook helemaal niet nodig, omdat een aangifte te goeder trouw is opgesteld en eventuele fouten niet van materieel belang zijn. Om nu toch voor kwalitatief hoogwaardige aangiften te zorgen, werkt de dienst aan een systeem waarbij een overeenkomst wordt gesloten met de partij die de aangifte opstelt. In die overeenkomst staan gezamenlijke afspraken over de manier van werken. Deze overeenstemming geldt als een soort van keurmerk.

Door deze afspraken, door de Belastingdienst 'horizontaal toezicht' gedoopt, hoeft er achteraf minder te worden gecontroleerd. Eventueel toetst de Belastingdienst tussentijds bij de samensteller diens werkproces en stelt waar nodig aanpassingen voor. In ruil daarvoor krijgt de opsteller van de jaarrekeningen de toezegging dat de Belastingdienst de aangiftes verminderd zal controleren. Iedereen die wil profiteren van de voordelen van de vWIA VPB, sluit een dergelijke overeenkomst (convenant) met de Belastingdienst.

Bij hun deelname aan het taxonomietraject met de kredietrapportage, hebben de banken als eis gesteld dat dit alleen kan als ook verkorte winstaangifte wordt gedaan. De banken weten dan zeker dat ze cijfers op fiscale grondslag krijgen aangeleverd en dat de samensteller horizontaal toezicht met de Belastingdienst heeft afgesproken. Zolang de banken nog niet hun eigen toezichtprotocol hebben ontwikkeld, liften ze mee op de kwaliteitsverzekering die de Belastingdienst eist in dit traject. Wanneer die informatiestromen via de taxonomie verlopen, kunnen zij het grootste deel van de kredietrapportage bijzonder efficiënt uitvragen.

Kredietrapportage en taxonomie

De kredietrapportage is opgebouwd uit drie elementen: 1. een deel van de gegevens uit de jaarrekening, 2. een deel van de gegevens van de vWIA VPB en 3. specifieke gegevens voor de bank (bedrijfsleningen, leasecontracten, maandverplichtingen). In de Nederlandse taxonomie zijn nu alle formulieren en hun elementen vastgesteld voor de KvK, het CBS en de Belastingdienst. Daar hebben de banken nu de zogenoemde bankenextensie aan toegevoegd, waar die extra specifieke gegevens in staan omschreven. Ook het formulier Kredietrapportage is gedefinieerd binnen de bankenextensie en bestaat uit 358 elementen. Ongeveer 250 daarvan zijn afkomstig van de reeds voorhanden zijnde taxonomie (jaarrekening en winstaangifte), de overige vormen die bankenextensie.

Voor de opsteller van deze rapportage, die al beschikt over XBRL-ondersteunende software, wordt het samenstellen van de diverse informatieverplichtingen veel efficiënter. Bovendien zijn de rapportages kwalitatief hoogwaardiger, omdat aan de inputkant ook veel wordt geautomatiseerd. Er wordt steeds meer gebruikgemaakt van online boekhoudsoftware (SaaS-oplossingen), die een hoge mate van standaardisatie, kwaliteit en transparantie kent. Uiteindelijk zullen veel van de zekerheden waar banken naar op zoek zijn, voortkomen uit de ontwikkelingen in de softwaremarkt.

Akkoord van ondernemer

Juridisch gezien heeft de klant – de ondernemer die zijn aangifte doet en krediet aanvraagt – een kredietovereenkomst met de bank. De klant is dus primair verantwoordelijk voor de cijfers. De accountant en fiscalist dragen in aangiftetrajecten een hoge mate van verantwoordelijkheid, maar cliëntaccordering blijft essentieel, zeker in het elektronische traject van kredietrapportage. De ondernemer moet op enig moment inzicht krijgen in en expliciet akkoord geven op wat hij rapporteert.

Doordat de banken nu sinds 11 november officieel aan het SBR-project deelnemen en daar een actieve bijdrage aan leveren, komt SBR in een stroomversnelling terecht. ABN Amro, Rabobank en ING willen hun bancaire infrastructurele voorzieningen in de loop van 2010 openstellen voor andere banken. Doelstelling is dat eind 2011 50 procent en in 2012 80 procent van de aanleveraars op deze nieuwe, elektronische, manier hun kredietrapportage aanleveren. Daarbij worden niet alleen de vruchten van de toegenomen efficiëntie en de administratieve lastenverlichting geplukt, maar zal ook de kwaliteit van de aangeleverde cijfers significant zijn verhoogd. «